

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
24.6.2025

Vastaus valtuustoaloitteeseen – Aluevaltuustoaloite: Pirkanmaan hyvinvointialueelle monikulttuurisuusneuvosto

Sosiaalidemokraattien aluevaltuustoryhmä jätti aluevaltuuston kokouksessa 17.12.2024 valtuustoaloitteen monikulttuurisuusneuvoston perustamisesta. Monikulttuurisuusneuvosto voi aloitteen perusteella olla uusi vaikuttamistoimielin tai sen toiminta voi olla foorumi keskustelulle monikulttuurisen ja vieraskielisen väestön palvelutarpeista ja niihin vastaamisen tavoista.

Vieraskielinen ja ulkomaalaistaustainen väestö Pirkanmaalla

Valtuustoaloitteessa huomioidaan Pirkanmaan ulkomaalaistaustaisen ja vieraskielisen väestön määrän kasvu ja matkailijoiden tarpeet Pirhan palveluille. Pirkanmaalla oli vuoden 2023 lopussa 36 426 *vieraskielistä* asukasta eli henkilöä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Heidän määräänsä alueella kasvoi vuosina 2021–2023 9 505 henkilöllä.¹

Vieraskielisen väestön määrä ja sen kehitys mukailevat *ulkomaalaistaustaisen* väestön määrän kehitystä Pirkanmaalla. Ulkomaalaistaustaisia ovat henkilöt, 1) joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla sekä 2) ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä.²

Ulkomaalaistaustaisia henkilöitä asui vuoden 2023 lopussa Pirkanmaalla 36 750. Heidän asumisensa keskittyy Pirkanmaalla etenkin Tampereen kaupungin ja kaupunkiseudun alueelle. Ulkomaalaistaustaisen väestön määrän alueella odotetaan kasvavan myös tulevaisuudessa.³

¹ Tilastokeskus 2025a, *Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain, 1990–2023*. Verkossa: https://pxdata.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen_Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/

² Tilastokeskus (2025b), *Syntyperä ja taustamaa*. Verkossa: https://stat.fi/meta/kas/syntypera_ja_ta.html

³ Tampereen kaupunkiseutu (2024), *Vieraskielisten määrä kasvaa koko kaupunkiseudulla*. Verkossa: <https://tampereenseutu.fi/2024/06/vieraskielisten-maara-kasvaa-koko-kaupunkiseudulla/>

Pirkanmaan ulkomaalaistaustainen väestö ei muodosta yhtä yhtenäistä ryhmää, vaan koostuu ihmisistä, jotka edustavat lukuisia kulttuurisia, kielellisiä ja etnisiä taustoja. Heidän oleskelu- tai maahanmuuttoperusteensa, uskontonsa, koulutustasonsa, kulttuuriset tapansa ja asuinaikansa Suomessa, suomen kielen taidot sekä palvelujärjestelmän tuntemus vaihtelevat. Ryhmän moninaisuus osaltaan haastaa ja testaa sekä hyvinvointialueiden palveluntuotannon että asukkaiden osallistumisen ja vaikuttamisen kanavien toimintaa.⁴

Vaikuttamistoimielimet Pirkanmaan hyvinvointialueella

Pirkanmaan hyvinvointialueella toimii kolme lakisääteistä vaikuttamistoimielintä: nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto. Laki hyvinvointialueesta takaa niille laajat mahdollisuudet vaikuttaa omaan työskentelyynsä, sillä vaikuttamistoimielimet voivat ottaa kantaa lähes kaikkeen edustamansa ryhmän toimintaan liittyen. Hyvinvointialueen tulee järjestää riittävät resurssit toiminnan tueksi.

Pirkanmaalla vaikuttamistoimielimet ovat työskennelleet aktiivisesti ja oma-aloitteisesti, minkä lisäksi niiden käsittelyyn on tuotu runsaasti asioita. Vuonna 2023 tehdyn selvityksen mukaan Pirkanmaalla vaikuttamistoimielinten jäsenmäärät sekä kokousmäärät ovat joko suurimmat tai suurimpia koko maassa. Erot hyvinvointialueiden välillä ovat merkittäviä. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa, Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa vaikuttamistoimielimet kokoustivat vuonna 2023 neljä kertaa vuodessa, kun taas Pirkanmaalla kokouksia oli 10–11.⁵ Alueelliset erot vaikuttamistoimielinten kokousten ja niissä käsiteltyjen asioiden määrissä ovat olleet huomattavat myös alkuvuonna 2025. Pirhassa vaikuttamistoimielinten käsittelyyn tuotiin huhtikuun 2025 loppuun mennessä enemmän tai lähes saman verran asioita kuin osalla alueista koko edeltävän vuoden (2024) aikana.

Vaikuttamistoimielinten vahva lakisääteinen asema perustuu niiden mahdollisuuteen ja velvoitteeseen nostaa esiin kohderyhmiensä kannalta olennaisia näkökulmia.

Vaikuttamistoimielinten tehtäviin kuuluvat myös niiden kohderyhmien sisällä olevien

⁴ Kts. Sipinen (2024), ”Kirjallisuuskatsaus maahan muuttaneiden ja heidän jälkeläistensä poliittis-yhteiskunnallisesta osallistumisesta Suomessa”, *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 2024:5. Verkossa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165495/VNTEAS_2024_5.pdf

⁵ Tiensuu & Jäntti (2023), ”Hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimet kansalaisosallistumisen kanavina”. *Kunnallisanalan kehittämissäätiön Julkaisu* 62/2023. Verkossa: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/12/62-hyvinvointialueiden-vaikuttamistoimielimet-4122023.pdf>

vähemmistöjen, kuten ulkomaalaistaustaisten nuorten tai vieraskielisten vammaisten henkilöiden asioiden edistäminen.

Pirhassa on tunnistettu osin saavuttamatonta potentiaalia siinä, kuinka vaikuttamistoimielinten toiminta tavoittaa niiden kohderyhmien sisäiset vähemmistöt. Kokonaisuutta pohditaan vuonna 2025 osana laajempaa vaikuttamistoimielinten kehittämistyötä. Työskentelyn yhtenä tavoitteena on, että vaikuttamistoimielinten toiminta kytkeytyy yhä vahvemmin niiden edustamien kohderyhmien arkeen Pirhan palveluissa ja alueen asukkaina. Lakisääteisten vaikuttamistoimielinten työn tiiviimpi kytkentä asukas- ja asiakasosallistumiseen ja -tietoon tukee myös ulkomaalaistaustaisen väestön tarpeiden parempaa tunnistamista ja huomiointia.

Monikulttuurisuusneuvostot muilla hyvinvointialueilla

Valtuustoaloitteessa viitataan Varsinais-Suomessa lakisääteisten vaikuttamistoimielinten ohella toimivaan monikulttuurisuusneuvostoon, joka edustaa alueensa koko monikielistä ja -kulttuurista väestöä kaikissa ikäryhmissä. Monikulttuurisuusneuvoston tehtävänä on tuoda esiin kohderyhmäänsä kuuluvan väestön tarpeita ja odotuksia hyvinvointialueen palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa. Vuonna 2024 neuvosto kokoontui neljä kertaa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella puolestaan toimii monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta, joka rinnastuu tehtäviensä ja asemansa puolesta lakisääteisiin vaikuttamistoimielimiin. Neuvottelukunta kokoontui vuonna 2024 viisi kertaa.

Monikulttuurisuusneuvostot tai niitä vastaavat järjestelyt voivat lisätä ulkomaalaistaustaisen väestön kannalta relevantteja näkökulmia päätösprosesseihin. Erillinen, edustuksellisuuteen perustuva, neuvosto ei kuitenkaan yksinään takaa ulkomaalaistaustaisen väestön moninaisten palvelutarpeiden ja vaikuttamisen tarpeiden täyttymistä.

Ulkomaalaistaustaisen väestön osallistuminen osana laajempaa asukkaiden ja asiakkaiden osallistumisen kokonaisuutta

Hyvinvointialueilla on uusina toimijoina mahdollisuus luoda uudenlainen asukkaita ja asiakkaita osallistava ja laajasti kuunteleva toimintakulttuuri. Tämä tapahtuu tuomalla lakisääteisten ja jo käytössä olevien osallistumisen keinojen rinnalle uusia vaikuttamisen kanavia. Niihin viitataan hyvinvointialuelain 29 §:ssä, jonka mukaan aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Pirkanmaan hyvinvointialue on vuosina 2023–2024 pilotoinut Sitran tukemana useita osallistumismenetelmiä, kuten asukaspaneelia ja Polis-alustaa, sekä kehittänyt Asukaspoolin. Myös tekoälyn hyödyntämistä kohdennetuissa kyselyissä on pilotoitu. Kokeilut ovat osoittautuneet lupaaviksi.

Laaja osallistumisen keinovalikoima mahdollistaa eri tilanteisiin ja erilaisille kohderyhmille parhaiten soveltuvien osallistumisen tapojen käyttämisen. Hyvinvointialueella onkin jo käytössä useita vakiintuneita osallistumismenetelmiä sekä uusia kokeiluja, joita voidaan kehittää ja mukauttaa palvelemaan yhä paremmin myös monikulttuurista ulkomaalaistaustaista väestöä ja matkailijoita. Lisäksi erilaiset kulttuuritaustat ja/tai vieraskielisyyden huomioiva asiakkaiden kohtaaminen palveluissa tukee osaltaan ulkomaalaistaustaisten asukkaiden tasavertaisuutta palveluiden käyttäjinä ja kehittäjinä. Yhdessä erilaiset osallistumisen tavat luovat kokonaiskuvaan asukkaiden ja asiakkaiden tarpeista.

Menetelmien hyödyntäminen voi tapahtua mm. seuraavilla tavoilla:

Asukaspaneelit ja asiakasraadit:

- Monikielisyys: Varmistetaan, että asukaspaneeleissa ja asiakasraadeissa on tarjolla tulkkauspalveluita ja materiaaleja useilla kielillä, jotta kaikki osallistujat voivat ymmärtää ja osallistua keskusteluun.
- Saavutettavuus ja esteettömyys: Madalletaan tai poistetaan esteitä, joita vieraskieliset voivat kokea osallistumisen esteiksi mm. kulttuurinen herkkyys.

Polis-osallistumisalusta:

- Kieliversiot: Polis-alusta toimii jo nyt sillä kielellä, mikä on asetettu käyttöjärjestelmän kieleksi. Tämä menetelmä toimii jo sellaisenaan eri kielisille käyttäjille.
- Käyttöopastus: Tarjotaan selkeitä ohjeita ja tukea alustan käyttöön eri kielillä nettisivuilla, jotta kaikki asukkaat voivat hyödyntää sitä tehokkaasti.

Asukaspooli:

- Monimuotoisuus: Rekrytoidaan asukaspooliin aktiivisesti eri taustoista tulevia asukkaita, jotta pooli edustaa mahdollisimman hyvin alueen moninaisuutta. Lisätään kielitaito poolin jäsenten tietoihin.
- Tiedottaminen: Varmistetaan, että tiedotus asukaspoolin toiminnasta ja osallistumismahdollisuuksista tavoittaa myös ulkomaalaistaustaiset asukkaat esimerkiksi yhteistyössä paikallisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

Kohdennetut kyselyt ja tekoäly:

- Kohderyhmät: Suunnitellaan kyselyt niin, että ne tavoittavat myös ulkomaalaistaustaiset asukkaat. Tämä voi sisältää kyselyiden kääntämisen eri kielille ja niiden jakelun kanavissa, joita ulkomaalaistaustaiset asukkaat käyttävät.
- Analytiikka: Hyödynnetään tekoälyä analysoimaan kyselyiden vastauksia eri kielillä ja kulttuuritaustoilla, jotta saadaan kattava kuva asukkaiden tarpeista ja näkemyksistä.

Kunta- ja järjestöyhteistyö

Monikulttuurisuus on luontainen osa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteistyötä. Uudistunut kotoutumislaki painottaa erityisesti myös kuntien ja hyvinvointialueiden monialaista yhteistyötä, jonka myötä toimivien yhteistyökäytäntöjen merkitys korostuu entisestään. 1.1.2023 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille myös lakia kotoutumisen edistämisestä muutettiin, siten että siinä säädetään hyvinvointialueiden roolista kotoutumisen edistämisessä. 1.1.2025 julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi TE-toimistoilta kunnille ja kotoutumislain kokonaisuudistus astui voimaan. Vuodesta 2025 alkaen kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä on kunnilla.

Kotoutumisen edistäminen on monialaista ja edellyttää monien eri viranomaisten ja toimijoiden yhteistyötä. Kotoutuja-asiakkaissa on runsaasti erityisestä tukea tarvitsevia ja haavoittuvassa asemassa olevia asiakasryhmiä, joiden palveluiden saanti tulee turvata toimintaympäristön muuttuessa. Kuntien, työllisyysalueiden ja Pirhan järjestämällä kotoutumista edistävillä palveluilla on ratkaiseva merkitys maahanmuuttajien kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotoutuminen on laaja-alainen prosessi, jossa yhteistyö korostuu. Prosessien sujuvuuteen ja vastuiden selkeään määrittelyyn on myös tähdätty Pirkanmaan kuntien ja hyvinvointialueen välisessä kotoutumisen yhdyspintatyössä.

Johtopäätöksiä

Pirkanmaan hyvinvointialueen asukas- ja asiakasosallistumisen kokonaisuus rakentuu ajatukselle, että asukkailla on käytössään useita vaihtoehtoisia osallistumisen tapoja. Osallistumista tuetaan monikanavaisella ja selkeällä viestinnällä sekä parantamalla olemassa olevien menetelmien houkuttelevuutta, vaikuttavuutta ja saavutettavuutta. Lisäksi Pirha on ollut aktiivinen kehittämään ja kokeilemaan kokonaan uusia osallistumisen menetelmiä.

Tiivis yhteistyö kuntien ja järjestöjen kanssa tähtää osaltaan siihen, että ulkomaalaistaustainen väestö kiinnittyy alueeseen. Yhteistyön kautta myös ulkomaalaistaustaisten henkilöiden näkemyksiä tulee hyvinvointialueen tietoon heitä yhteen kokoavien toimijoiden kautta.

Pirkanmaan hyvinvointialueella aktiivisesti toimivilla lakisääteisillä vaikuttamistoimielimillä on oma roolinsa kohderyhmiensä vähemmistöihin kuuluvien ihmisten äänen välittäjinä päätösvalmisteluun ja päätöksentekoon. Vaikuttamistoimielinten kehittämistyössä pyritään vahvistamaan niiden yhteyksiä muuhun asukasosallistumisen kautta kerättyyn tietoon. On hyvinvointialueen, vaikuttamistoimielinten ja asukkaiden etu, että lakisääteisten vaikuttamistoimielinten kannanotoissa sekä muissa osallistumisen kanavissa ja palveluissa näkyvät ja kuuluvat myös alueen asukkaiden vähemmistöt.

Valtuustoaloitteessa kuvailtua tavoitetta ulkomaalaistaustaisten henkilöiden tarpeiden ja näkökulmien huomioimisesta onkin mahdollistaa edistää monipuolisesti ja vaikuttavasti ilman erillisen monikulttuurisuusneuvoston perustamista.